

Lisa 2. 2025.–2028. aastate Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistest vahenditest raha eraldamise taotluse seletuskiri

Justiits- ja Digiministeerium (JDM) 582 292 eurot

Tulemusvaldkond: ÕIGUSRIIK

Programm: USALDUSVÄÄRSE JA TULEMUSLIKU ÕIGUSRUUMI PROGRAMM

Programmi tegevus: ÕIGUSEMÕISTMISE JA ÕIGUSTEENUSTE TAGAMINE

Vabariigi Valitsuse 20.03.2025 istungil otsustati suunata 2025. aasta sihtotstarbelisse reservi Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalale 582 292 eurot, mis on mõeldud kohtutele õigusemõistmise tagamiseks. Rahandusministeerium on vahendid lisanud tegevuste loetellu, milleks võib Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelisi vahendeid kasutada ning avaldanud selle Rahandusministeeriumi veebilehel seisuga 20.03.2025.

Vabariigi Valitsuse 20. märts 2025 istungi protokollis märgitud otsuse kohaselt:

1. Näha Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistesse vahenditesse Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalale 2025. aastasse ette 582 292 eurot kohtutele õigusemõistmise tagamiseks. Vähendada selleks vastavalt 2025. aasta Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbete vahendeid.

2. Justiits- ja Digiministeeriumil on kohustus jälgida, et kohtunike palgafondiks planeeritud vahendid jäävad kasutamata summas 582 292 eurot. Juhul kui kohtunike palgafondi kulutused on lubatust suuremad, on Justiits- ja Digiministeeriumil kohustus tagastada Vabariigi Valitsuse reservi kohtutele õigusemõistmise tagamiseks eraldatud enam kasutatud vahendid.

3. Rahandusministeeriumil teha punktis 1 nimetatud muudatused nende tegevuste loetelusse, milleks võib kasutada Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelisi vahendeid, ning avaldada see ministeeriumi veebilehel.

Kohtul on põhiseaduse §-st 146 tulenev ainupädevus mõista õigust, lisaks õigusemõistmisele on kohtu pädevusse antud ka kohtuliku järelevalve teostamise ülesanded. Kohtud ei saa jätta täitmata põhiseadusest tulenevaid ülesandeid ning õigusemõistmise korrahaseks tagamiseks vajab kohus piisavas ulatuses eelarvelisi vahendeid. Toimiv kohtusüsteem tagab õigusriigi püsimise ning on ühtlasi ka osa riigi julgeolekugarantiist.

Kohtusüsteemi ebapiisav eelarve ning eelarve kärpeülesanded mõjutavad negatiivselt õigusemõistmise kvaliteeti, mis omakorda pikendab kohtumenetlusi ja viib usalduse kadumiseni õigussüsteemi vastu. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 kohaselt on igaühel õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul. Kohtusüsteemis kärpete tegemisel on suur tõenäosus, et menetlusi ei ole võimalik lahendada mõistliku aja jooksul ning inimeste rahulolematuse ja seetõttu ka valmisolek esitada riigi vastu nõudeid Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöördumiseks suureneb.

2025. aastal, eeldusel, et käimasolevate konkursside tulemusel täidetakse 6 esimese astme kohtunikukohta ning 3 teise astme kohtunikukohta alates 01.09.2025 ning arvestades kohtunike arvestuslikku palgafondi 2025. aastal (22 125 274 eurot) siis 8 kuu (01.01.2025-31.08.2025) palgafondi kokkuhoid kujuneb kokku 582 292 eurot, sellest I astme kohtunike palgafondi kokkuhoid 369 258 eurot ja II astme kohtunike palgafondi kokkuhoid 213 034 eurot.

Tabel 1. Täitmata kohtunikukohtade palgafondi kokkuhoid

	Täitmata kohtuniku-kohtade arv	Töötasu (01.01.2025-31.08.2025)	Maksud (01.01.2025-31.08.2025)	Palgafondi kokkuhoid
Kokkuhoid kokku		437 813	144 478	582 292
I astme kohtunikud	6	277 638	91 620	369 258
II astme kohtunikud	3	160 176	52 858	213 034

Kohtunikukohad kehtestatakse määrusega. Kokkuhoid on tekkinud ilma määrust muutmata, st kohtunikukohti vähendamata. Määruse muutmine käesoleval hetkel ei ole võimalik, kuna konkurss

eelviidatud üheksale kohtunikukohale on käimas ja määruse muutmiseks peab lisaks oma nõusoleku andma kohtute haldamise nõukoda.

Eelnõuga eraldatakse Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalale 582 292 eurot, mis on mõeldud kohtutele õigusmõistmise tagamiseks. Vastavalt vähendatakse 2025. aasta Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeta vahendeid. Samaaegselt on Justiits- ja Digiministeeriumil kohustus jälgida, et kohtunike palgafondiks (seadusest tulenev kulu) planeeritud vahendid kohtuniku ametikohale jäävad kasutamata summas 582 292 eurot. Juhul kui kohtunike palgafondi kulutused on lubatust suuremad (lubatud kasutada kuni 21 542 982 eurot), on Justiits- ja Digiministeeriumil kohustus tagastada Vabariigi Valitsuse reservi palgafondiks enam kasutatud vahendid.